

ספרות לוחמת נוסח יצחק לאור * על סריסות

אנשיהרוח בישראל 1982 * המהפכה שחולל אשר רייך ב"מאזניים"

מקור

סופר נולד

אם היה מי ששען כי הרדידות התרבותית והספרותית המאפיינת בשנים הירוקות את התרבות הישראלית היא ללא תקנה, הרי שבאחרונה ראה-אור קובץ סיפורים הסותר הנחה זאת. אם היה מי ששאל את עצמו לאן נעלם המאפיין העיקרי של הספרות העברית החדשה, שאר תה איפיון יוסף חיים ברגר בזכות הצעיר קה שלו, בא אותו ספר וטפח על פניו. **יצחק לאור** בסיפורו מחוץ לגדר מעמיד גידבר חדש באותו מיגדל מפואר של ספרות עברית מורדת. לאור, יליד

סופר לאור

להתמודד עם פיצעי החברה הישראלית

1948, הוא נקודת-אור מעוררת תיקוה, המאירה בחשיכה אשר נפלה על ספרו תנו. מחוץ לגדר הינו קובץ של סיפורים תמציתיים, מהממים, המעניקים לקורא מיכלול תיאורים נוקשים של שלושים ור כמה שנות המדינה ללא כחל וסרק. סיפורו ריו של יצחק לאור, הם בבחינת דינאי-מיט ספרותית, אשר מעניק לקורא את הר חוויה הישראלית במלואה. סיפורים המ דוחים מתוך ההתרחשות הישראלית על עולמם של ניצולי שואה, מאבקי שמאל וימין, הידרדרות המצפון היהודי למוסר של כובשים, ישראלים ופלסטינים, שרי די ארץ-ישראל העובדת לעומת המוסר הפאשיסטי-ימני, שורעו מעלים בשנים האחרונות ניצן ותיפרחת בישראל. סיפורו של יצחק לאור ממלא עד תום את תפקיד ההתראה החברתית המוטל על שיכמו של סופר, מבלי שהאיכויות הספיריות תפגמנה כהוא זה. כבר בסיפור הראשון שבקובץ, אבא של רחלי שהיה שחקן, מביא לאור דמויות של ניצולי שואה תלושים, שחיהם מעור חים. בתם מפתחת קשרים תמהים עם צעיר, ילידי-הארץ, שעיקר חווייתו היא הכוח הישראלי העטוף במצפון המזויף של שנות ה'50 ה'60: "והשיחות ה כאילו רציניות על המימשל הצבאי או על סי יזהר, החוגגות..." המספר מדווח

כח; 196 עמודים (כריכה רכה).

על העובר על רחלי, בתם של ניי צולי שואה אלה. הוא אינו מכסה על דיווח זה בתיאורי שמאלץ, אלא במירכב של חוויות מקבילות של תהליך התבגר רותו המיני, אהבתו לרחלי, עקרות מיי גית של מחזר אחר שלה, איש הקומנדו הימי, התעברותה, ניסיון התאבדותה. בסיפור ההורים של כולם, ממשיך לאור בהצגת העימות בין ילידי הארץ ובין ניצולי השואה, באמצעות הנערה ("היתה לה צמה ארוכה שעברה אפילו את המכני נסיים הקצרים מאד שלה, גנה שמעי מיר...") דרך תהליך וחוויות ההתבגרות במושבה, שעולמה התרבותי מתמצה ב"קונצרט קאמרי בידי-לכנים. פנינה ולצי מן ניגנה, ופלחו לה שהיא מבוקרת כי היא נתנה טוב מאוד...". בסיפור זה מתמודד לאור במה שנהוג לכנות, "אכזריות של ילדים", המגיעה לשיאה בתי אור: "והם רצו על הגפרורים הסככי ניים שלהם לתוך המים. כאילו ניצולים ממחנה-השמדה יוצאים מהתנור כשבאים החיילים מברכיגדה לשחרר אתם".

יצחק לאור הוא מספר ללא חרדה וללא צביעות. דומה שהוא כותב סיפורים, סופרים ישראליים רבים רצו לכתוב, ולא העזו, מסיבות השמורות עימם. בסיפורו זין של גוי, הוא מביא את סיפורו של צעיר שלא נימול, המספר: "אני ישבתי כמעט שנה בכית-סוהר צבאי יהודי בגלל שניסיתי להרת את מפקדי-הגדוד היהודי שלי...". הוא סיפור שבחלקו וזוה המספר היותו על עבר של הרדיפות ובריתה ב" מילחמת-העולם השניה, ובחלקו את נפיי לתו לחוויה הישראלית, עם עלייתו אר צה, ותיאור העימות בינו ובין הצברים במיקלחת של הקיבוץ: "כשהתפשטנו, התחילו כולם לאט-לאט להסתכל לי על

הזין. הם לא הסתכלו על הגדול. למרות שלי היה יותר קטן משלהם. אחרי-כך דיברו עלי ככל הקיבוץ שאין לי ברית-מילה...". עורלתו של המספר, היא הציר המר-כזי של חייו ומיפגשו בתורה הישראלית, מיפגש המסתיים בתמונה: "והילדים באים בהמוניהם מהשכינה ומשכונות אחרות, מכל העיר באים כדי לראות זין בלי ברית-מילה. הפולני הקטן הזה מרוויח הרבה כסף. אני ארד יום אחד ואתקע אותו על עמוד ואתפוק בו מסמרים. ואני אצא אחרי זה עם הנשק שקניתי והתח-משת שאכפתי ואהרת את היהודונים. ואת הקיבוץ-ניקים". עורלת המספר מש-משת בסיפור זה שוט להלקאת מוסר הנרפים הצבוע של החברה הישראלית. בסיפור קונצרט חורג לאור מעולם הר שיכחה והשואה ומעמיק צדירתו לישר אל בהוה הזו. בסיפור זה מצטיירת תמונה של שכונה ותיקה ומתפוררת — בה מת-גוררים, "היפים" ישראלים בין הוותיקים, בני דור-המיידים. בשכונה זו שולח אב זקן יד בנפש בנו ושוחטו (עקידה נוסח לאור). הבן, שהוא עילוי, קשור בעבר תות אהבה בריצה'לה, בתו של פרופ-סור המתגוררת באחת משכונות הפאר של הכרך: "אבל תודו שקשה להסביר איך בשכונה כזאת צומח פתאום כחור, שב-זמן השירות הצבאי שלה, בערב ראשי השנה, או סוכות, מפרסם במספר ספרותי מכובד מאמר רציני על הניבורים של איכפן וממשיכו ארתור מילר...". זהו לאופמן הצעיר, שאביו שוחטו.

לאופמן האב, פועל סולל-בונה ב" גילמאות, העובד כספרן ומכרסס כרטי-סיות, מייצג דור שלם של אבות בעלי עבר קומוניסטי: "אני מכיר כליכך הר-

מאה עשרים ואחד חברים מנופחים

החוויה הישראלית

למולדת. אנשיהרוח הישראלים מחברים ספרים על היגון היהודי, מופיעים בסימפוזיונים ומדברים על עגנון ועל בריציבסקי — כבוד שיעניהם טחות מראות את האמת. 15 פלסטטינים נהרגו במשך החודשים האחרונים מירות חילי צה"ל והכל שותקים. איש מיפי הנפש אינו מרים ראש. עמוס עוז ספון בקיבוץ, חולדה. אברהם ב" יהושע חבוי באו-גיבסטיס חיפה. יצחק אורפז קולע עצמו בינות לחלות ונרות שבת יהודיים. ס' יזהר נפול כולו ושדוד בחורבות הר חינוך הארצישראלי. אהרון מגד מעלה גרלה נוסטאלגית. חנוך ברטוב פולט הגיגים ריקניים. נתן שחם מעלה באוב את רוחות גידו העבודה, וכל האחרים עוסקים בשלהם. בכזב יצירתי אחד גדול.

בין ה'121 שחתמו על המינשר בלטו הפילוסוף ההוגה ז'אן-פול סארטר ותברת-לחיים סימון רה-בובואר, אדוארד גליפאן, פראנמווא סאנאן, מקסים רודינפון, כריסטיאן רושי-פול ועוד רבים. החותמים הטיפו להג-שת עזרה ללוחמי החופש האלגירים. מינ-שר זה היווה תעודת-יכבוד לאינטליגנציה הצרפתית ולתרבות הצרפתית. החותמים הוכיחו בסופו של דבר, שאנשירוח חיי-בים לשמש מצפון למעשה של אומה שלמה, גם אם הם ניצבים בעמדת מי-עוט. עמדת מיעוט. שהוכחה בסופו של דבר כעמדת צודקת.

פילוסוף-רוחם סארטר הפחדנות מדבקת — אך גם אומץ-הלב

מזה כמה חודשים מתרחשים בשטחים הכבושים מעשים שאין הדעת והמחשבה סובלחם. נעשה ניסיון סיפור ודיכוי של הדרושים, תושבי רמת-הגולן, למדינת יש-ראל שבמהלך השלטתו ועזרו כוחות הביטחון באמצעים חסרי-תקדים. בגדה המערבית הפך הרג צעירים, שובתים ופסגניים למעשה של יומיום. 15 פלסטינים נהרגו במהלך תקופה זו בידי כו-חות הביטחון, ואין ספק שהמרי האזרחי בשטחים הכבושים הולך וגובר — חון שהוא מעמיד את מצפונה של החברה הישראלית, ואת נושאי דגל המוסר היהודי והישראלי, ככלי ריק. אנשיהרוח בישראל אינם מודעים למתרחש, ואלה המודעים נוקטים מדיניות של בנות-יענה, ומסתירים ראשיהם בחול. אנשיהרוח של ישראל שכחו את השואה, שכחו את רדיפת היהודים במשך דורות, ואת משמעות הכמיהה של עם חסר מולדת

מדינת ישראל הגיעה השנה לצומת-דרי-כים היסטורית. קול ההמון הפאשיסטי העולה מן הרחוב, הצליל להחריש את קולות הרוח, וזו ראוייה שיחרישו אותה, שהרי היא בולטת בסריסותה ובעקרותה. בישראל אין 121 אנשירוח, המוכנים להתמודד במציאות טראגית, שחיי אדם איבדו בה את ערכם. אנשיהרוח של יש-ראל הינם 121 אפסים מגופתים המבינים את תולדות הספרות העברית, המכפישים את התרבות היהודית, אנשירוח וסופי-רים העושים לביתם, ממונם ופרטיהם.

עד אשר לא יקומו 121 סופרים ואנשי-רוח, ויפרטו ברבים מינשר, המטיף לי-חיילי צה"ל לחדול מן ההרג בשטחים הכבושים, לעצור את הטיור שצה"ל מסיל בקרב חובשי השטחים הכבושים, לגנות את ביטול זכויות הפרט של תושבי השטחים הכבושים בתפקידם. יפ הנפש של ישראל מצדיקים במאת האחוזים את סלידת-האף שהדביק להם במערכת הבחירות האחרונה מנחם בגין. עליונותם היא הדישדוש הפאשיסטי שלהם. ואייכולתם להניף את הדגל, דגל השפיות המוסרית אשר אבדה בארץ הזאת.